

El llangardaix ocel·lat

A les nostres comarques tenim un rèptil que no deixa ningú indiferent; de posat inquietant, bona mida, colors virolats i aspecte primitiu

El Pirineu, i tot el nostre continent de fet, no és una terra de grans saures. No tenim espècies tan grans com les iguanes de les illes Galápagos o els dragons de Comodo, per exemple. Tanmateix, a les nostres comarques també hi ha vida reptiliana quadrúpeda. Són espècies de mida més modesta i de nul·la perillositat –per contrast amb el dragó esmentat–. Però amb aspectes tant o més interessants i amb vivències associades que les fan bones mereixedores d'uns paràgrafs en aquest número de la revista que tens a les mans. D'entre totes elles, n'hi ha una que per mida, colors, paper ecològic i records personals ha resultat ben inspiradora: el llangardaix ocel·lat (*Timon lepidus* o *Lacerta lepida*).

Compte amb el nom. D'entre tots els saures pirinencs, i catalans en realitat, l'ocel·lat és el més imponent gràcies als seus habituals 60 cm de llarg, tot i que s'han trobat exemplars de fins a gairebé un metre (!). Vegem amb detall com és aquest tros de lluert, com en diuen a bastants llocs de les nostres comarques.

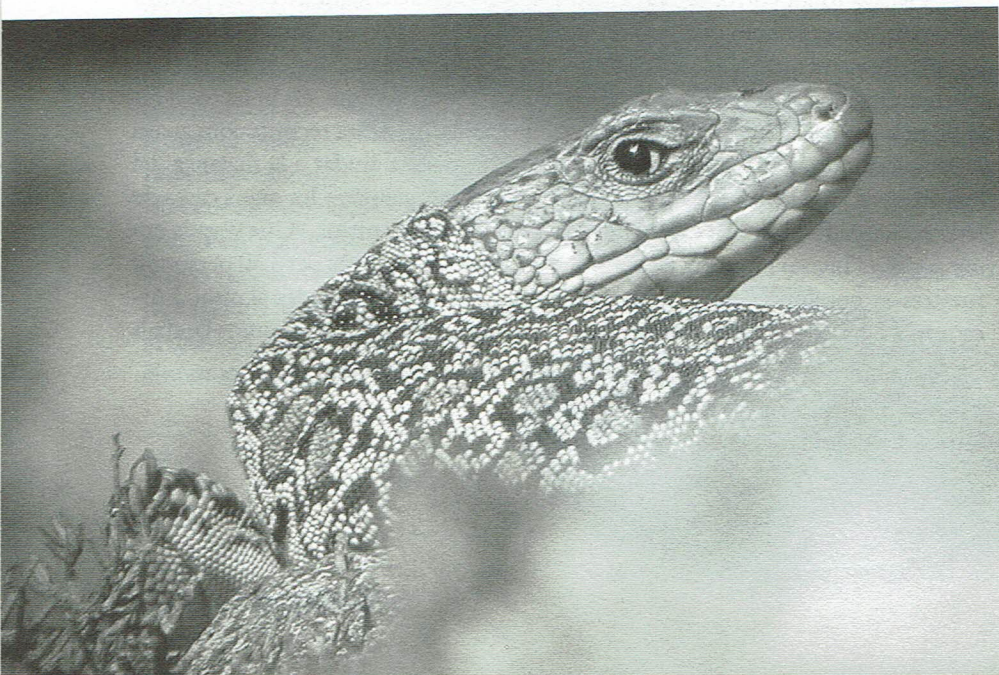
Puntualitzem abans que, oficialment, amb el nom de lluert es coneix una altra espècie similar: el llangardaix verd (*Lacerta viridis*). Per tant, lluert és una paraula sonora, pronunciada amb e oberta, però equívoca si no hi parem compte –per acabar-ho d'embolicar, hi ha un moixó molt eixerit que es diu lluer (*Carduelis spinus*), amb e tancada, però això són figues d'un altre paner–. El nostre llangardaix ocel·lat té el cap massís i ample, folrat d'escates bastant grans. La cua és gruixuda a la base i fina a la punta. Pot arribar a ser el doble de llarga que el cos. Les potes són robustes i els dits llargs i amb bones ungles. El color general és verd clar, una mica esgrogueït segons com es miri. A l'esquena hi té un pigallat negre que sembla quan neva en un canal de televisió mal sintonitzat. El tret que l'especifica són les rodones blaves, o ocells –terme una mica confús–, de les vores del cos, sobretot dels mascles. Els joves són més petits, verds amb rodones blanques i cua rogenca.

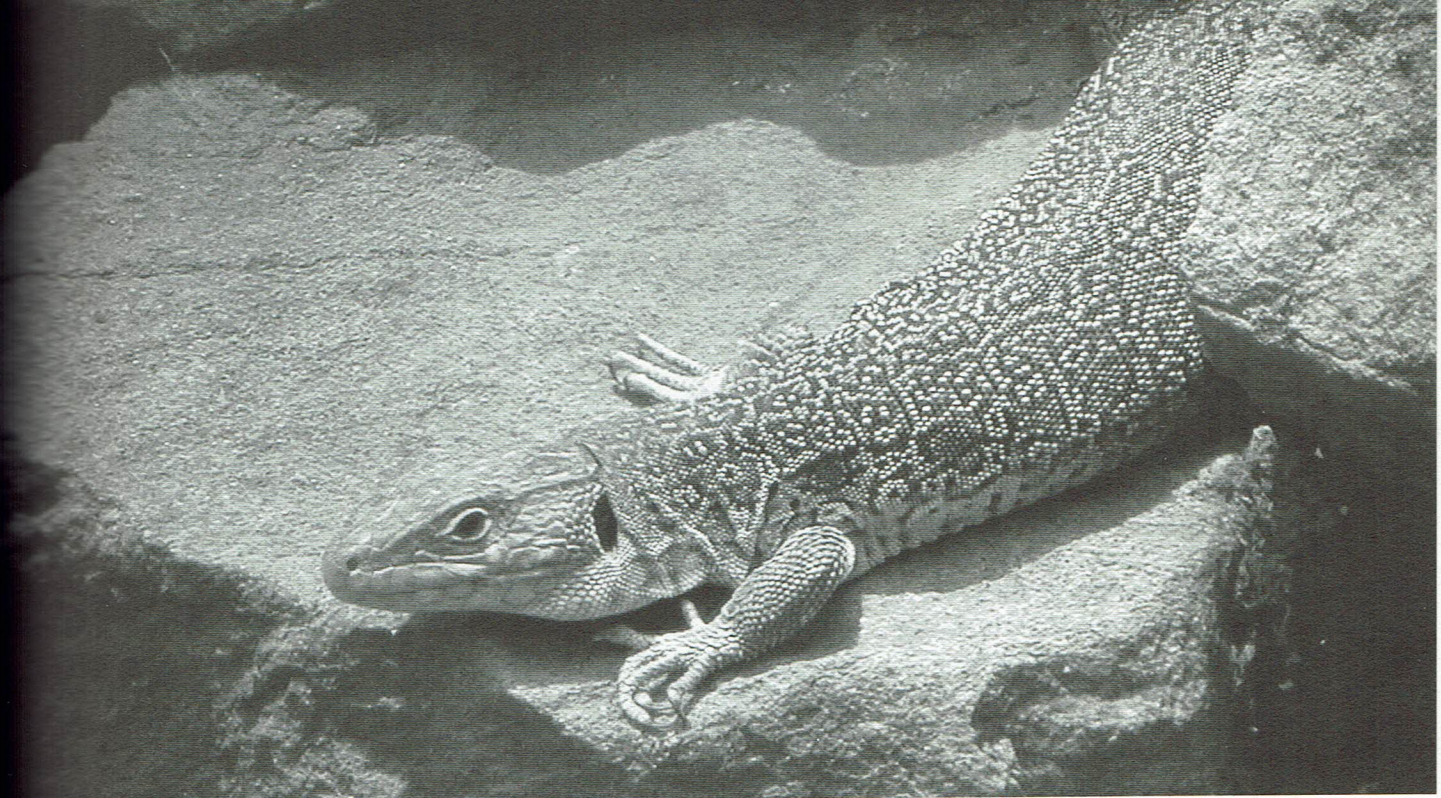
L'ocel·lat és un llangardaix termòfil, que vol dir que li agrada l'escalfor. El tro-

barem, doncs, en llocs assolellats, secs i, important, en amagatalls. El seu hàbitat natural són els matollars, les bosquines esclarissades i els conreus amb arbres de secà. S'arrecera a sota d'arbustos punxents, en munts de roques o als forats de les parets de pedra seca. Aquest deler per l'escalfor limita clarament l'alçada a què pot pujar, però a l'esquena del Cadí se l'ha trobat molt amunt, cap a la ratlla dels 2.000 metres. Per tot plegat, és un animal cent per cent mediterrani, i un bon exemple de com aquesta influència climàtica s'endinsa de ple al nostre Pirineu.

Caçador caçat. Quant a l'alimentació, el nostre protagonista és un gran consumidor d'escarabats, saltamartins, grills, tisetes i altres invertebrats terrestres. Fins i tot pot depredar *sangatelles* –les sargantanes a l'Alt Urgell–, petits mamífers i moixons. Però també se li pot aplicar allò de caçador caçat. Amb la mida que assoleix és un bon tall per a uns quants rapinyaires i algun carnívor: l'àliga calçada, l'àliga marcenca, l'àliga cuabarrada, l'aligot comú i la guineu entre altres. Ara bé, no els ho posarà fàcil. El llangardaix ocel·lat és quimerut com poques bestioles de les nostres contrades. Alguns depredadors s'ho pensen dues vegades abans d'enfrontar-s'hi perquè quan se sent amenaçat planta cara amb una valentia i una agressivitat que intimida a qui el vulgui agafar, humans inclosos. Explica la gent gran que més d'una vegada un lluert havia acampat gent que se'l trobava al mig del camí.

Els llangardaixos sempre estan atents.

El cal es defensa clavant bones mossegades, però com que no té dents, el mal el fa amb la força de les mandíbules. Contenen els més durs que si et mossegava, només hi havia una manera de fer que et deixés anar: posant-li un pa calent al cap. Se suposa que l'escalfor del pa acabat de fer li estova els músculs que serren les barres i el llangardaix acaba obrint la boca. Qui sap com va anar aquella vegada que a uns segadors de Valldarques, després d'un matí de treball, un xicotet del poble els va portar la berena. Semblava peix i estava ben cuinat. Prou era bo, diuen, però quan els va dir que era lluert van estar a punt de treure-ho tot. Històries i anècdotes a part, aquesta condició de predador i presa alhora fan que l'ocel·lat sigui una peça important dels ecosistemes on viu. Podríem concloure que els llocs on n'hi ha tenen un bon grau de naturalitat.

A l'època de l'aparellament els mascles poden tenir-se raons i arribar a les

Problemes viàris

L'ús abusiu de productes químics pot haver afectat negativament aquest bonic rèptil. No pas directament, sinó eliminant o reduint en excés el seu aliment. Però la causa més important de mortalitat, o si més no la que es detecta més sovint, són els atropellaments. Amant de l'escalfor com és, el llangardaix ocel·lat s'està bones estones estirat a les carreteres de poc trànsit, parant el sol i gaudint de la bravada de calor que llança l'asfalt. És un animal viu i està al cas, però la velocitat dels vehicles de vegades és massa ràpida per poder reaccionar a temps. Està clar que respectar els senyals de trànsit és bo no sols per a nosaltres, sinó també per a la feram que travessa o s'està a les carreteres.

potes. A la primavera, les femelles ponen entre mitja i un parell de dotzenes d'ous en un clot que elles mateixes fan al terra. L'escalfor del terreny els cova, i al cap d'uns tres mesos en

surten les cries que de seguida campen per les seves, com en la majoria de rèptils.

Records d'infància. Els primers llangardaixos ocel·lats que recordo haver vist són una visió fugaç de quan era nen. Els meus pares tenien una petita finca rústica a un quart d'hora de la Seu. Hi anàvem de tant en tant. De vegades passàvem setmanes i setmanes. Quan hi arribàvem, és clar, l'herbassar del davant de casa pujava més d'un metre. Havia passat més d'un cop que en sortir del cotxe, un o dos llangardaixos ocel·lats -lluerts en deia el pare- s'esmunyien corrent entre l'herba alta i provocaven un bon esclai i algun xiscle a la mare. Han passat els anys i la finca està més cuidada. Hi va haver un temps

que semblava que s'havien perdut, els llangardaixos. Però no fa gaire vaig veure n'hi un de ben gros que parava el sol en un sortint de la paret d'una feixa de vora la casa. Bon senyal, vaig pensar.

Les parets de pedra seca són un lloc molt bo per amagar-se.